

Теряєв Дмитро Олексійович

доцент Інституту філології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Київ)

ВІДМІННІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ І РОСІЙСЬКОЇ ДІАЛЕКТНОЇ МОВИ

Порівняльні дослідження актуальні в сучасних умовах протистояння України і Росії. В останні роки на різних рівнях звучать слова про те, що української мови не існує, що українці – це зіпсовані росіяни; що українці і росіяни – один народ і т.п. Такі і подібні висловлювання є частиною гібридної війни, мають на меті втягнути Україну в «міцні обійми» Росії.

Представляємо фрагмент дослідження, який об'єктивно показує відмінності української й російської діалектних мов [1; 2]. Російську діалектну мову (РДМ) від української діалектної мови (УДМ) відрізняють наступні риси:

1. РДМ – наявність задньоязикового дзвінкого приголосного: вибухового **г** (північне наріччя) і фрикативного **γ** (південне наріччя). УДМ – властиво більш заднє фарінгальне **h**.

2. РДМ – поєднання передньоязикових приголосних з **ј**: *жит'jo, свин'ja, плат'je, зел'je, ноч'jo*. УДМ – спостерігаються довгі передньоязикові приголосні, які відповідають тому ж приголосному, який у РДМ виступає перед **ј**: *життя, плаття, зілля, ніччю*.

3. РДМ – наявність у ряді коренів голосних **о** і **е** після непочаткових плавних приголосних **р**, **л**: *кровавий, крошить*. В УДМ у даному випадку виступає **и**: *кривавий, кришити*.

4. РДМ – наявність початкового голосного **и** перед приголосним на місці стародавнього дуже короткого **і**: *иголка, играть*, відсутність такого голосного в УДМ: *голка, грати*.

5. РДМ – відсутність чергування задньоязикових приголосних (**г**, **г'**, **к**, **к'**, **х**, **х'**) з передньоязиковими, які стоять у відмінкових формах у кінці основи

іменників: *рука, к руке, на руке, нога, к ноге, на ноге*. В УДМ у даному випадку існує чергування: *рука - руці, нога - нозі*.

6. У РДМ відсутня клична форма: в певних фразових умовах, у іменників, які закінчуються на голосний звук, кінцевий голосний, а іноді кінцевий склад може редукувати до нуля: *Мама, а мам!, Ван! Иди сюда*. В УДМ представлена особлива клична форма, що характеризується особливими закінченнями: *жінко* (наз.в. *жінка*), *батьку* (наз.в. *батько*), *чоловіче* (наз.в. *чоловік*).

7. РДМ – знахідний відмінок множини тотожний родовому відмінку не тільки для назв людей, а й для назв тварин: *запрягать лошадей, пасти коров*. В УДМ знахідний відмінок множини для назв тварин має форму, тотожну називному відмінку: *пасти воли, запрягати коні*.

8. РДМ – родовий відмінок однини іменників в поєднанні з числівниками від 2 до 4 має форми: *два стола, три стола, две доски, три доски*. УДМ – у даному випадку має місце форма називного відмінка множини: *два столи, три столи, две дошки, три дошки*.

9. РДМ – відсутність чергувань голосних в залежності від закритості / відкритості складу: наз.в. *конь* – род. в. *коня*, наз.в. *рог* – род.в. *рога*, наз.в. *печь* – род.в. *печи*. У частині українських говірок у відповідних випадках у відкритому складі є той же голосний, що в російських говірках: **о** або **е**, в закритому складі – **і**: наз.в. *кінь* – род.в. *коня*, наз.в. *ріг* – род.в. *роги*, наз.в. *піч* – род.в. *печи* У північноукраїнських говірках існують різного роду дифтонги: *куон, куен, піеч* і т.д.

10. Російські говірки від українських дуже відрізняються в лексичному відношенні: рос. *туча, видеть, искать* і т.п., укр. *хмара, бачити, шукати* і т.п.

Таким чином, навіть ці дані свідчать про те, що українська і російська мови відрізняються вже на рівні діалектів – основи літературної мови, а різні мови – різні народи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бевзенко С.П. Українська діалектологія. – К., 1980. – 247 с.
2. Русская диалектология. Под ред. П.С.Кузнецова. – М., 1973. – 278 с.